

Professions i logomítica

Per PepMaria el dv., 31/05/2019 - 11:27

El jesuïta valencià José Luís Marteles explica sovint que quan era a la República del Congo, es negava a beneir aigua quan els feligresos de la seva parròquia li ho demanaven. La raó: utilitzaven l'aigua beneïda per a intentar curar mals de queixal o altres malalties.

Tanmateix, l'extensió de la mentalitat científica arrel de la modernitat europea no ha portat automàticament més humanitat a les societats occidentals: per exemple, l'Alemanya nazi era el país científicament més avançat de l'Europa del seu temps.

Puntualitzem: la ciència no porta necessàriament al totalitarisme o a la deshumanització. El que hi porta és mirar-se la vida i els problemes exclusivament des del punt de vista científic, o exclusivament des del punt de vista mític (discursos com la poesia, la literatura o les religions). Hi porta oblidar que ciència i mite es complementen necessàriament.

La mirada exclusivament científica està particularment estesa en la manera com entenem una professió. Per exemple, quan un metge entén que ser metge és exclusivament "guarir científicament malalties", està exclouent coses importants. Com a mínim, quatre coses: la dignitat, el propòsit, el marc organitzatiu-polític i la motivació.

1. La dignitat. Quan la tècnica s'aplica directament a éssers vivents, cal recordar que al fons del problema hi ha un ésser vivent (persona, animal...) amb una dignitat, que demana de ser respectada, valorada, estimada.
2. El propòsit. Per a què aplico una tècnica concreta? La desconexió de la tècnica respecte al propòsit es va fer patent als judicis contra l'actuació dels nazis: alguns enginyers que havien col·laborat a l'extermini de jueus es defensaven argumentant que havien intentat solucionar problemes tècnics com el transport cap als camps d'extermini, la producció eficient del gas letal, l'eliminació de la gran quantitat de cadàvers, etc.
3. El marc organitzatiu-polític. L'activitat del professional s'emmarca en un marc organitzatiu i polític que cal considerar: a l'hospital o al sistema sanitari, ¿cal invertir més en urgències o en hospitalització, en atenció primària o secundària? A la ciutat o al país, cal invertir més en sanitat o en educació?
4. La motivació, la font d'energia. Quins valors em motiven a anar cada dia a la feina: fer un servei a les persones, desenvolupar els meus coneixements, tenir prestigi, fer-me ric? D'on trec l'energia per seguir testimoniant els meus valors, quan el dia a dia n'erosiona la meua adhesió? Depenent de com respongui vitalment i diàriament aquestes preguntes, la meua feina professional serà diferent i tindrà resultats diferents.

En les societats tecnificades i especialitzades, la complexitat de la professió demana estudiar i practicar diverses disciplines. Per al cas d'una metgessa: les diverses ciències mèdiques, l'ètica, la gestió, l'espiritualitat, la psicologia, etc. Per explicar aquesta complexitat, l'antropòleg i monjo benedictí Lluís Duch va proposar el concepte de logomítica: un discurs i una praxi que expressen les diverses facetes de l'experiència humana per aconseguir "un creixement harmònic, crític i ponderat tant de l'individu com de les col·lectivitats." (Mite i cultura, 1995, p.11)

Logomítica es compon de dos conceptes que responen a dues formes que té tot ésser humà d'expressar-se en paraules:

1. logos, vinculat amb la descripció i explicació d'allò que és present, per mitjà de l'ús del mètode experimental. És a l'origen de discursos i praxis científics – scientia.
2. mythos, vinculat amb l'expressió dels afectes, els somnis –diürns o nocturns-, els desitjos, la follia, l'amor o l'odi: de tot allò que no és present, per mitjà de la intuïció o la imaginació. És a l'origen de discursos i praxis artístiques o religioses – sapientia.

Afirma Duch que logos i mythos s'han de considerar complementaris perquè, amb llurs especificitats, són presents en tota situació humana i en tota paraula humana. Els humans som irreductiblement polifacètics. Per això quan treballem no esdevenim màquines de solucionar problemes científics: seguim interessats per les persones amb qui treballem, pel propòsit de la nostra feina, pel seu marc organitzatiu-polític i per les nostres motivacions.

Qui és una bona metgessa? Una persona

1. tècnicament ben preparada per diagnosticar ("discurs") i guarir ("praxi") científicament malalties (dimensió "logo-");
2. però que també es planteja- no només teòricament ("discurs"), sinó en el dia a dia de la seva professió ("praxi") - les preguntes sobre la dignitat, el propòsit, el marc organitzatiu-polític i la motivació en la seva praxi mèdica (dimensió "-mítica").

Què és un bon hospital? Aquell que

1. organitza i motiva equips de tècnics eficaços (metges, infermers, psicòlegs, gerents, etc.) per atendre la salut (dimensió "logo-")...

2. ... de persones senceres (dimensió "-mítica"); i que es fa interlocutor dels polítics "mítica"; i sobre l'abast i el paper del sistema sanitari de la ciutat o del país (dimensió "-mítica").

.....

- Qui és una bona gerent d'empresa? Què és una bona empresa? A quines tensions logomítiques estan sotmesos? Què poden fer per gestionar-les de manera humana?
- Qui és una bona professora? Què és una bona institució acadèmica? A quines tensions logomítiques estan sotmeses? Què poden fer per gestionar-les de manera humana?
- Aplica la idea de logomítica a la teva professió.
